

تعلیقات فخرالدین حسینی سّامی

شرح هدایه عبّدی

تصحیح و تحقیق

کارگروه بنیاد حکمت اسلامی صدرا

زیر نظر

آیت الله سید محمد خامنه‌ای

سرشناسه: میبدی، حسین بن معین الدین، - ۹۱۱ ق. Qadi Mir, Husayn ibn Muin al-Din

عنوان قرارداد: هدایة الحکمة. شرح

عنوان و نام پدیدآور: تعلیقات فخرالدین حسینی سماکی بر شرح هدایه میبدی / زیر نظر سیدمحمد خامنه‌ای؛ تصحیح و تحقیق کارگروه بنیاد حکمت اسلامی صدرا. مشخصات نشر: تهران: بنیاد حکمت اسلامی صدرا، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۳۲۰ ص. شابک: 978-622-963742-5: ۹۵۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیبا یادداشت: عربی.

یادداشت: کتاب حاضر شرحی است بر "هدایة الحکمة" اثر اثیرالدین ابهری که توسط میبدی نوشته شده است.

یادداشت: کتاب حاضر با عنوان "شرح هدایه الحکمة ..." و تحقیق و تدوین علی قنبریان توسط میراث فرهیختگان، ۱۳۹۷ (۲۷۲ ص.) منتشر شده است.

یادداشت: کتابنامه. عنوان دیگر: شرح هدایه الحکمة ...

موضوع: اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر، - ۶۶۰ ق. هدایة الحکمة - نقد و تفسیر

موضوع: فلسفه اسلامی - متون قدیمی تا قرن ۱۴

موضوع: Islamic philosophy -- Early works to 20th century

شناسه افزوده: حسینی استرآبادی، محمدبن حسین، ۹۱۸ - ۹۸۴ ق.

شناسه افزوده: خامنه‌ای، سیدمحمد، ۱۳۱۴ -

شناسه افزوده: Khamenei, Seyyed Mohammad

شناسه افزوده: اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر، - ۶۶۰ ق. هدایة الحکمة. شرح

شناسه افزوده: بنیاد حکمت اسلامی صدرا

شناسه افزوده: Sadra Islamic Philosophy Research Institute

رده بندی کنگره: ۸۰۸ BBR رده بندی دیویی: ۱۸۹/۱

شماره کتابشناسی ملی: ۷۳۹۱۵۶۰ وضعیت رکورد: فیبا

تعلیقات فخرالدین حسینی سماکی بر

شرح هدایه میبدی

زیرنظر: آیت الله سیدمحمد خامنه‌ای تصحیح و تحقیق: کارگروه بنیاد حکمت اسلامی صدرا

سروریراستار: دکتر مقصود محمدی

چاپ اول، پاییز ۱۳۹۹، ۳۰۰ نسخه

قیمت گالینگور: ۹۵۰۰۰ تومان

نشانی: تهران، بزرگراه رسالت، روبروی ضلع شمالی مصلای بزرگ تهران،

مجمع امام خمینی (ره)، ساختمان ۱۲، انتشارات بنیاد حکمت اسلامی صدرا

صندوق پستی: ۱۵۸۷۵/۶۹۱۹، تلفن: ۸۱۴۹۳۸۰۱-۲ و ۸۱۵۳۵۹۴ و ۸۱۴۹۳۸۰۳ و دورنگار: ۸۸۴۹۳۸۰۳

کلیه حقوق متعلق به بنیاد حکمت اسلامی صدرا است.

ISBN: 978-622-96374-2-5

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۳۷۴-۲-۵

فهرست مطالب

۱- مقدمة تصحيح	پانزده - سه
۲- حاشیه شرح هداية الحكمة	۲۹۹ - ۱
۱-۲ مقدمة المحبتي	۴ - ۳
۲-۲ مقدمة الشارح	۴۵ - ۵
۳-۲ القسم الثاني في الطبيعيات	۴۶
۱-۲-۲ الفن الأول في ما يعتم الأجسام	۲۳۶ - ۵۵
۱-۳-۲ فصل [۱] في إبطال الجزء الذي لا يتجزأ	۵۵
۲-۳-۲ فصل [۲] في إثبات الهیولی	۷۱
۳-۳-۲ فصل [۳] في أن الصورة الجسمیة لا تتجرد عن الهیولی	۱۰۴
۴-۳-۲ فصل [۴] في أن الهیولی لا تتجرد عن الصورة	۱۴۸
۵-۳-۲ فصل [۵] في إثبات الصورة النوعیة	۱۶۱
۶-۳-۲ فصل [۶] في المكان	۱۷۷
۷-۳-۲ فصل [۷] في الحيز	۱۹۱
۸-۳-۲ فصل [۸] في الشكل	۱۹۸
۹-۳-۲ فصل [۹] في الحركة والسكون	۲۰۱
۱۰-۳-۲ فصل [۱۰] في الزمان	۲۲۲

٢٣٧ - ٢٩٩	 الفَن الثاني في الفلكيات
٢٣٩	 فصل [١] في إثبات كون الفلك مستديراً
٢٥٥	 فصل [٢] في أَنَّ الفلك بسيط
٢٦٣	 فصل [٣] في أَنَّ الفلك قابل للحركة المستديرة
٢٧١	 فصل [٤] في أَنَّ الفلك لا يقبل الكون والفساد
٢٧٣	 فصل [٥] في أَنَّ الفلك يتحرَّك على الاستدارة دائماً
٢٨٧	 فصل [٦] في أَنَّ الفلك متحرَّك بالإرادة
٢٩٠	 فصل [٧] في أَنَّ القوة المحركة للفلك يجب أن تكون مجردة عن المادّة...
٢٩٤	 فصل [٨] في أَنَّ المحرَّك القريب للفلك قوّة جسمانيّة

بسم الله الرحمن الرحيم

شرح حال و آثار قلمی حکیم فخرالدین سماکی

میرفخرالدین محمد بن حسین حسینی استرآبادی معروف به محقق فخری، از جمله حکمای مشهور شیعی در قرن دهم هجری است. تاریخ تولد وی بطور دقیق مشخص نیست ولیکن برخی نویسندگان سال تولد وی را ۹۱۸ ق ذکر کرده‌اند که بدون ذکر منبع استناد چندان مؤثق بنظر نمی‌رسد. برخی زادگاه وی را قریه سماک از توابع استرآباد و برخی شهر قزوین^۱ را که در آن روزگار پایتخت ایران بود دانسته‌اند.^۲ اما این احتمال که در استرآباد به دنیا آمده باشد و در قزوین رشد و نمو یافته باشد قابل ملاحظه است. وی پس از تکمیل مقدمات علوم و فنون ادب، به علوم عقلی پرداخته و در نزد حکیم عالیقدر، میر غیاث الدین منصور دشتکی شیرازی (د. ۹۴۸ ق)، هنگامی که در قزوین اقامت داشته، تلمذ نموده‌است. وی همچنین فقه و اصول را نیز نزد دیگر عالم بنام آن دوران، محقق کرکی آموخت. گویا برای مدتی هم سماکی شیخ الإسلام سبزواری بوده است. از وی با القابی چون «الجليل الفاضل، العالم العامل، خلاصة الأبرار، وزبدة

الأخيار» یاد شده است.^۱

او مورد اعتماد طلاب و مورد وثوق عالمان بوده است چنانکه نقل است شهید ثانی در حرم امیرالمؤمنین علیه السلام با او ملاقاتی داشته و از او خواسته بدون هیچ گونه تعارف و فقط در راه رضای خدا دربارهٔ اجتهاد وی داوری نماید و چنانچه به درجهٔ اجتهاد نایل شده است به او بگوید؛ فخرالدین سماکی تصریحی به اجتهاد وی نموده و شهید ثانی بسال ۹۴۷ ق اجتهادش را اظهار داشته است.^۲ فخرالدین در نزد شاه طهماسب صفوی نیز مورد توجه و احترام بوده و به انجام امور دیوانی در دربار او اشتغال داشته است.

حوزهٔ درس سماکی از جمله حوزه‌های درسی پررونق و پربرآیند آن دوران بوده و همه روزه عدهٔ کثیری از طلاب علوم معقول و منقول در درس او حاضر می‌شدند و از محضر وی بهره‌مندی می‌بردند. میرزا سیدابراهیم حسینی همدانی معروف به قاضی زاده (د ۱۰۲۶ ق) - که پدرش در همدان منصب قضا و تصدی امور شرعی را عهده‌دار بود^۳ - و نیز نورالدین محمد قاضی اصفهانی (د ۱۰۰۰ ق) از فقها و شعرای مشهور صفویه متخلص به «نوری» از جمله شاگردان شناخته شده فخرالدین سماکی بوده‌اند.^۴ در برخی منابع متأخر از میرداماد (۹۶۹ - ۱۰۴۰ ق) بعنوان شاگرد دیگر وی یاد شده است؛ اما آنچه در منابع متقدم آمده این است که میان آن دو در دربار شاه طهماسب مناظره و گفتگویی بوده است.^۵ تاریخ وفات او سال ۹۸۴ ق ذکر شده است. مقام والای او در حکمت و دانشهای عقلی از آثار و تألیفاتش - از جمله حاشیه شرح هدایة الحکمة میبیدی - هویداست.

مهمترین آثار قلمی شناخته شده وی در منابع و فهرس عبارتند از:

۱. تفسیر آية الكرسي: سماکی تألیف این اثر را بسال ۹۵۲ هـ ق به زبان فارسی،

(۱) الذریعة، ج ۲، ص ۸۶

(۲) همان.

(۳) الکنی والألقاب، ج ۳، ص ۵۰.

(۴) تاریخ عالم آرای عباسی، ج ۱، ص ۱۸۶.

(۵) حدوث دهری در آثار میرداماد: جستاری در آراء و افکار.